

Studiegids SHB Rolversterking

Het is zover: we verzorgen niet langer alleen de opleiding specialist hoogbegaafdheid, maar nu ook de vervolgopleiding 'SHB rolversterking'.

De opgeleide of autodidactisch geschoolde specialist hoogbegaafdheid mag aan de slag met het thema rolversterking. Zodat je zelf en de mensen om je heen, of dat nu collega's, leerlingen of andere betrokkenen zijn, met meer gemak en welbevinden door het (onderwijs)leven gaan. Ook op momenten dat het zo lijkt te schuren en wringen met passend onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen.

Wij hebben deze studiegids samengesteld om het overzichtelijk te houden. Via de inhoudsopgave kun je gericht de voor jou belangrijke informatie vinden. Natuurlijk hopen wij volledig te zijn in deze gids, maar... het kan zo zijn dat jouw vraag niet, of niet volledig, beantwoord wordt. Mail ons dan gerust via: info@specialisthoogbegaafdheid.nl

We kijken er naar uit om jou een leerzame tijd te bieden!

Sonja Morbé en Merel Sprong

Inhoudsopgave

Visie van de vervolgopleiding	3
Doelgroep, locatie en groeps grootte	4
Doelgroep	4
Locatie en groeps grootte	4
Inhoud, opbouw & opleidingsniveau	5
De opbouw van ons aanbod	5
Intake	5
Tweedaagse module: begeleiden zonder barrière	5
Supervisie (sessie 1 tot en met 4)	6
Tweedaagse module: faciliteren en implementeren	6
Afsluiting: certificaat & verwerkingsopdracht	6
Het verschil in opleidingsaanpak	8
Een andere zienswijze	9
Werkvormen	9
Begeleidende groeps gesprekken, experimenten, oefening, opdracht	9
Zelfstudie	9
Supervisie	9
Toegang tot de online academie	9
Verplichte onderdelen en Studiebelasting	10
Verplichte onderdelen	10
Studiebelasting	11
Opleidingsdagen & locaties	11
Opleidingsdagen	11
Locaties	12
Opleiding met certificaat	12
Opleidingsniveau	12
De docenten	12
Opleidingskosten	13
Inschrijving	13
Vragen?	13
Bijlagen	14
Het risico om jezelf hoogbegaafd te noemen	15
Stop met fixen van executieve functies bij hoogbegaafde leerlingen ...	17
Helpende gedachten zijn niet helpend	18

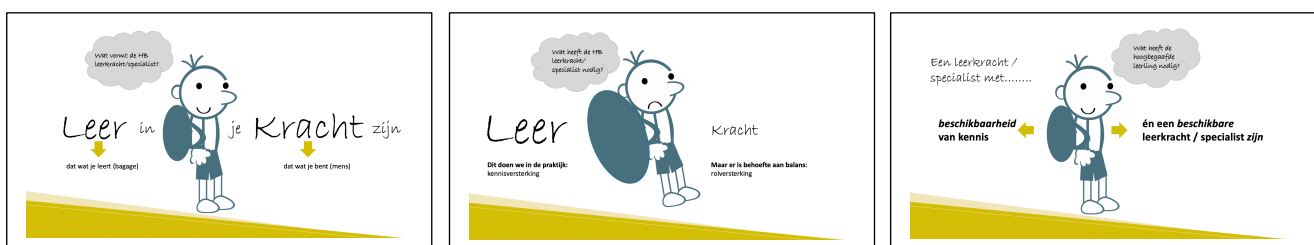
Visie van de vervolgopleiding

In onze visie voor de vervolgopleiding gaan wij niet voor kennisvermeerdering. Wij zien dat de kennis die wij bieden in de (basis)opleiding specialist hoogbegaafdheid nog lang niet voor de volle 100% wordt toegepast en zeker niet doorgrond wordt in de schoolpraktijk. Het niet toepassen, overnemen of doorgronden van alle kennis op het juiste moment, lijkt meer het probleem om verder te komen. Er is dus géén kennis tekort, maar een andere drempel die niet wordt gezien.

Om hier meer zicht op te krijgen maken wij gebruik van een metafoor. In deze metafoor draagt de persoon in kwestie een rugtas, deze tas is gevuld met kennis. Maar tegelijkertijd staat daar de persoon zelf, die invulling geeft aan de rol of functie met zijn kennisbagage als hulp.

We horen in de praktijk dat specialisten hoogbegaafdheid en leerkrachten snel zoeken naar meer kennis om zich te verdiepen: nog meer in de rugtas. We zien 'kennisversterking' en op langere termijn ontstaat er een onbalans: de persoon heeft zoveel gelezen en gevolgd aan scholing, maar kan er in de praktijk niet goed mee uit de voeten.

Er wordt gezocht naar wat nu het beste is om te doen en hij of zij kan door de bomen het bos niet meer zien. Er kan twijfel ontstaan bij de persoon: weet ik wel genoeg? Hiermee zien we dat de verdieping oftewel nog meer kennisversterking niet voldoende is. Het gaat ook om verbreding: hoe komt de specialist of leerkracht in zijn kracht te staan om met helderheid in elk moment te weten wat te doen en er te kunnen zijn voor de leerling, voor een collega of het team?

In de praktijk zien we dat specialisten hoogbegaafdheid al voldoende kennis hebben of anders snel de nodige kennis kunnen vinden. We merken echter dat het handelen met die kennis wordt geblokkeerd door opvattingen, overtuigingen, onzekerheden, controle, praktische bezwaren of andere factoren. Als daar een persoonlijk inzicht op wordt verkregen, dan heeft die realisatie ineens het bijeffect dat de volgende stap nemen eenvoudig is. Dit geldt uiteindelijk ook voor hun directe collega's en/of het schoolteam.

Wij zien in een vervolgopleiding de volgende verandering graag gebeuren: van *zelfontwikkeling* gebaseerd op kennis naar *zelfrealisatie* gebaseerd op inzicht, vertrouwen en helder weten.

De vervolgopleiding biedt de mogelijkheid tot een verandering van paradigma bij de specialist zelf en/of collega en/of leerling: het zien van een andere werkelijkheid en *het benutten & het verspreiden* van het *aanwezige* potentieel van de persoon én de *aanwezige* kennis & ervaring.

Doelgroep, locatie en groeps grootte

Doelgroep

Voor wie is de opleiding bedoeld? Het is een opleiding voor opgeleide of autodidactisch geschoolde specialisten hoogbegaafdheid. Wij gaan ervan uit dat je thuis bent in de bekende thema's van het specialisme hoogbegaafdheid: signaleren, compacten, verrijken, beleid, executieve functies, creativiteit, sensitiviteit, faalangst, mindset en onderpresteren.

Je bent nu op zoek naar een volgende stap om bijvoorbeeld met meer gemak, zekerheid en ontspanning je rol uit te voeren. Je wilt meer effect bij een ander bereiken in zijn of haar ontwikkeling of welbevinden. Het kan ook zijn dat je meer draagvlak bij je schoolteam wilt bereiken. Je staat open voor een andere werkelijkheid dan je tot nu toe hebt geleerd over hoe iets werkt, je bent nieuwsgierig en onderzoekend en durft de kleine stappen in het moment te nemen. Je wilt zelf zien en ervaren zonder ook maar iets klakkeloos van ons of een ander aan te nemen.

Locatie en groeps grootte

Op basis van onze visie willen we een vervolgopleiding bieden die de deelnemers de ruimte biedt om afstand te nemen van hun huidige dagelijkse perspectief. Dit doen we onder andere ook door letterlijk afstand te nemen van de werkomgeving: de opleiding vindt plaats in een inspirerende (buiten) omgeving en de supervisies zijn op kantoor bij het samenwerkingsverband. De groeps grootte is minimaal 10 personen en maximaal 12 personen: we geven ruimte aan kwaliteit en aandacht.

Inhoud,opbouw & opleidingsniveau

De opbouw van ons aanbod

De vervolgopleiding bestaat uit de volgende onderdelen **na inschrijving**:

- Intake: wederzijdse afstemming en besluitvorming deelname opleiding
- Tweedaagse module: begeleiden zonder barrière
- Supervisie ronde 1
- Supervisie ronde 2
- Supervisie ronde 3
- Supervisie ronde 4
- Tweedaagse module: faciliteren en implementeren
- Afsluitingsdag: certificaat uitreiking

Bovendien krijg je ook onze volledige online opleiding specialist HB (met meer dan 160 video's): zeg maar twee opleidingen voor de prijs van één. Hierover vertellen we meer onder het kopje 'online academie'.

We geven nu eerst een kort overzicht van alle opgesomde onderdelen.

Intake

Na de inschrijving voor de opleiding volgt een intake. Deze intake is bedoeld om een goede afstemming te maken tussen jouw opleidingswensen en wat wij gaan bieden. Het kan zijn dat dit géén passende match oplevert. Wij zullen dit dan ook helder maken. Natuurlijk mag je dan alsnog meedoen, maar dan gebeurt dit met het besef wat ons aanbod is en in welke mate dit afwijkt van jouw wensen.

Tweedaagse module: begeleiden zonder barrière

De focus van deze tweedaagse module ligt op de begeleiding van leerlingen, collega's en het versterken van je eigen rol hierin door zicht te hebben op zogenaamde barrières (in of buiten jou).

- Wat maakt dat HB leerlingen vaker psycho-educatie aangeboden krijgen?
- Wat is de waarde van deze psycho-educatie en waar slaan we de plank mis (waarom werkt het soms wel en soms niet)?
- Hoe kan het dat kinderen zelf barrières ervaren op school? En hoe komt het dat wijzelf of collega's barrières waarnemen? Wat zien we dan werkelijk en welke realisatie bij de leerling, de collega of jouzelf kan de barrières doen wegvallen?

- Inzicht krijgen wat het bijeffect is van gericht zijn op dat fixen van jezelf, je collega of de leerling: wat geloof je dan? Wat zijn de implicaties voor de begeleiding en het resultaat?
- Inzicht krijgen wat het bijeffect is als je niet focust op fixen. Wat als je niks hoeft te fixen en je tijd en energie anders richt?
- Hoe ontdekken we veerkracht en (zelf)vertrouwen: bij de leerling, collega of jezelf?
- Wat is er mogelijk vanuit vertrouwen, motivatie, interesse, autonomie en creativiteit? Welke rol heeft spelen voor ons allemaal?

Supervisie (sessie 1 tot en met 4)

Tussen de eerste en tweede module wordt de groep in tweeën gedeeld. Met een kleine groep van maximaal 6 personen gaan we aan de slag met vraagstukken die in dat moment bij de deelnemers spelen, waarbij niet alleen de inbrengende deelnemer leert maar ook de andere deelnemers in het groepje. We plannen vier supervisies. Elke groep krijgt dus vier keer supervisie.

Tweedaagse module: faciliteren en implementeren

De focus van deze tweedaagse module ligt op het overdragen aan anderen en faciliteren van inzichten bij anderen.

- Hoe bereik je jouw collega, een schoolteam of wellicht ouders om echt draagvlak en samenwerking te bereiken? Oftewel: hoe vertel ik het aan anderen wat ik nu weet?
- Hoe blijf je oog hebben voor het zelfinzicht bij je collega of een ouder in plaats van overtuigen van je collega of een ouder?
- Hoe faciliteer je rolversterking en eigenaarschap bij je collega of de leerling zelf?
- Welke praktische middelen zijn er om in gesprek te gaan of het gesprek te openen en transformatie te bereiken? Denk aan eyeopeners binnen schoolteams uit: onderzoek schoolniveau (1-5), vooroordelenspel, beelden, video's, metaforen, persoonlijke inzichten, best practices en storytelling.

Afsluiting: certificaat & verwerkingsopdracht

De focus van de dag ligt op het delen van waardevolle inzichten die in de praktijk zijn gebruikt en feestelijk afsluiten.

- We starten met het certificaat uitreiken: we nemen je mee in onze visie dat je elke dag al geslaagd bent;
- Presentatie verwerkingsopdracht per cursist;
- Feestelijk hapje en drankje ter afsluiting.

Verwerkingsopdracht

De verwerkingsopdracht betreft een gezamenlijk te maken 'examen'. Wij stellen maximaal 12 open examen vragen op. Elke deelnemer krijgt aan het einde van de laatste tweedaagse één vraag mee naar huis. Deze vraag mag hij of zij op geheel eigen, creatieve wijze gaan beantwoorden, waarbij de persoonlijke inzichten die zijn opgedaan gedurende de opleiding zijn verwerkt. Het gaat om iets wat een nieuwe realiteit is geworden voor de cursist: een inzicht die tot een (moeiteloos) handelen en tot rolversterking heeft geleid in de praktijk. De gehele groep krijgt daarmee weer waardevolle inspiratie en verkrijgt mogelijk ook weer een inzicht (rimpeleffect).

Wij sturen aan op het verwoorden, vormgeven of presenteren van wat je werkelijk zélf hebt ingezien (en bent gaan doen). Het gaat dus niet om het reproduceren van sociaal wenselijke opleidingswoorden.

Het verschil in opleidingsaanpak

Het is bekend dat we de opleiding specialist hoogbegaafdheid geven. Hier wordt een 'traditionele' opleidingsaanpak gehanteerd. We brengen hieronder in de tabel een aantal vergelijkingen als voorbeeld hoe dit anders gaat zijn in de vervolgopleiding.

Traditionele opleidingsaanpak Opleiding specialist hoogbegaafdheid	Herziende opleidingsaanpak Vervolgopleiding SHB rolversterking
Onze rol is trainer/docent: focus op toevoegen van kennis, overdragen van kennis en zelfontwikkeling.	Onze rol is facilitator: focus op vereenvoudigen, gebruiken van wat je weet en zelfrealisatie.
Deelnemer wil professionele onzekerheid oplossen door (meer) methodes, wetenschap, tools of materialen eigen te maken: meer en meer doen.	Deelnemer wordt bewust van de professionele onzekerheid en realiseert dat vermeende problemen 'vanzelf' oplossen door juist minder te doen.
Het hoofdthema is hoogbegaafdheid en het sub-thema ben jij als deelnemer.	Het hoofdthema ben jij als deelnemer en het sub-thema is hoogbegaafdheid.
De visie dat je verantwoordelijk bent voor het leren en het welzijn van de ander: collega, leerling.	De visie dat je verantwoordelijk bent voor jezelf, met mogelijk een gunstig bijeffect voor een ander.
Denken over wat nodig is in de toekomst: voor de leerling, collega, jezelf.	Weten wat nodig is in het moment nu: voor de leerling, collega, jezelf.
Trainen van veerkracht, welbevinden, zelfvertrouwen bij de leerling of jezelf, omdat deze er niet meer is.	Herinneren aan de aanwezige veerkracht, welbevinden en zelfvertrouwen: die is nooit weg.
Complexiteit en ingewikkeld: er zijn trauma's en problemen.	Eenvoud en makkelijk: er zijn ervaringen en potentieel.
Hoogbegaafdheid en andere diagnoses zien als compleet en de waarheid over wie de leerling is (hechting).	Hoogbegaafdheid en andere diagnoses zien als concept en als onvolledige waarheid over wie de leerling is (loslaten).

Een andere zienswijze

Deze vervolgopleiding brengt een verandering in paradigma: je ontdekt een andere zienswijze. Je gaat inzichten krijgen hoe je 'de werkelijkheid van situaties' anders kan gaan zien. Dit maakt een wereld van verschil in de begeleiding.

We willen je in deze studiegids alvast nieuwsgierig maken met 3 inspiratieteksten.

Het gaat om de volgende teksten:

- Het risico om jezelf hoogbegaafd te noemen
- Stop met fixen van executieve functies bij hoogbegaafde leerlingen
- Helpende gedachten zijn niet helpend

Je kunt de teksten aan het einde van de studiegids in de bijlagen vinden.

Werkvormen

Begeleidende groepsgesprekken, experimenten, oefening, opdracht

We zullen in de tweedaagse modules veelvuldig in groepsgesprekken aan de slag gaan met de thema's van de modules. We maken daar ook gebruik van experimenten, oefening of opdracht om tot inzichten te komen.

Zelfstudie

Elke deelnemer krijgt een keuze uit literatuur, artikelen of podcasts. Het is verplichte zelfstudie voor de opleiding tot rolversterking.

Supervisie

Naast de tweedaagse modules hebben we ook vier keer een supervisie in kleine groep. We begeleiden dan casuïstiek of ander vraagstukken van deelnemers

Toegang tot de online academie

Als je opgeleid (of autodidactisch) specialist hoogbegaafdheid bent dan ken je belangrijke thema's als: signaleren, compacten, verrijken, beleid, executieve functies, creativiteit, sensitiviteit, faalangst, mindset en onderpresteren. Deze kennis heb jij je al eigen gemaakt. Daar gaan we ook vanuit als je de vervolgopleiding wilt gaan doen.

Toch bieden we in onze vervolgopleiding jou ook een licentie aan tot onze online academie waar je meer dan 160 video's kunt terugvinden op deze thema's. Dit doen we, omdat we uit ervaring weten dat het soms fijn is om iets te herhalen en te verdiepen. Maar we gaan de thema's tijdens de

opleiding niet behandelen. Natuurlijk mag je er altijd iets over vragen.

Ons online aanbod bevindt zich in een online academie op de volgende locatie: <https://online.wijssein.nl/specialist-hb/>

Zonder licentie is het al mogelijk om de rondleiding te bekijken en zo een kijkje achter de schermen te krijgen. Ook kun je op deze pagina kennismaken met Sonja en Merel doormiddel van hun persoonlijke kennismakingsvideo.

Toegangsperiode

Je krijgt 20 maanden toegang tot de online academie 'programma specialist HB'. Het is een naslagwerk voor jou.

Video's

Per onderdeel ontvang je kennisvideo's, waarin ook praktische zaken als werkvormen, lesideeën en signalerings- & vragenlijsten worden besproken. De video's variëren in duur van 3 tot 40 minuten. En je kunt natuurlijk starten, pauzeren en stoppen wanneer jij wilt. Er zijn 160 video's in de volledige academie.

Documenten

Per deel is er een online map waar je het volgende vindt:

- Documenten behorend bij de video's
- Vele overige documenten met achtergrond informatie of praktische werkdokumenten (bijvoorbeeld signaleringsformulieren en lesmateriaal)
- Oefenopdrachten
- Literatuurlijst met van harte aanbevolen leestips.

Time-line documenten – overzicht video's

We bieden timeline-documenten bij de verschillende delen. Daarin vind je terug wat er in de video's wordt behandeld en hoelang de video's duren. Zo kun je altijd makkelijk de juiste video terugzoeken als je een onderwerp nog een keer opnieuw wilt zien. Ook verwijzen we hierin naar video's op internet die aanvullend zijn op onze lessen.

Verplichte onderdelen en Studielast

Verplichte onderdelen

De opleiding kent aantal verplichte onderdelen voor het ontvangen van een certificaat namelijk:

- een aanwezigheidsplicht van alle modules inclusief de supervisies: één dag mag gemist worden
- zelfstudie (podcast + literatuur/artikelen)
- één verwerkingsopdracht voor de afsluitende dag

Studiebelasting

De uren voor contactonderwijs, opdrachten en zelfstudie bestaat uit:

Module	Contactonderwijs	(Master)opdracht en zelfstudie	Studie belasting
Module 1	16 uur	8 uur	24 uur
Supervisie ronde 1	2 uur	2 uur	4 uur
Supervisie ronde 2	2 uur	2 uur	4 uur
Supervisie ronde 3	2 uur	2 uur	4 uur
Supervisie ronde 4	2 uur	2 uur	4 uur
Module 2	16 uur	8 uur	24 uur
Afsluiting/certificaat	8 uur	4 uur	12 uur
	48 uur	28 uur	76 uur

Opleidingsdagen & locaties

Opleidingsdagen

Tweedaagse van 09.30 tot 16.30 uur

23 en 24 november 2023

23 en 24 mei 2024

Supervisie 13.30 tot 15.30 uur

15 januari 2024

5 februari 2024

11 maart 2024

8 april 2024

Afsluitingsdag van 09.30 tot 16.30 uur

14 juni 2024

Locaties

De locatie voor de tweedaagse en de afsluitingsdag is:

- 23 en 24 november:
Jacobshoeve Bakkum – Bleumerweg 49 te Bakkum
- 23 en 24 mei en 14 juni: Bezoekerscentrum De Kennemerduinen – Zeeweg 12 te Overveen

De supervisie vindt plaats bij het samenwerkingsverband: Schipholpoort 2 te Haarlem.

Opleiding met certificaat

De opleiding kent een aantal verplichte onderdelen voor het ontvangen van een certificaat namelijk:

- een aanwezigheidsplicht van alle modules inclusief de supervisies: één dag mag gemist worden
- één verwerkingsopdracht voor de afsluitende dag

Het certificaat wordt uitgereikt tijdens de afsluitingsdag.

Opleidingsniveau

Het opleidingsniveau is hbo. De opleidingsperiode voor de volledige opleiding inclusief certificering is één jaar. Het gaat om een kortlopende post-hbo opleiding (je hebt wel 20 maanden toegang tot de online academie).

De docenten

Voor de vervolgopleiding combineren de docenten hun specialisaties: specialisme hoogbegaafdheid én facilitator.

Specialisatie hoogbegaafdheid

De opleiding wordt op Hbo-niveau gegeven door Merel Sprong en Sonja Morbé: zij zijn beide opgeleid specialist (hoog)begaafdheid. De gezamenlijke expertise van Merel en Sonja bestaat uit meer dan 20 jaar beleid- en projectmanagement ervaring, ruim 10 jaar specialisatie in passend onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen en 10 jaar basisonderwijs (lesgeven in de klas: onderbouw, midden- en bovenbouw).

Ook zijn de trainers wekelijks werkzaam in de praktijk van het onderwijs: in de (plus)klas, op reguliere scholen, bij scholen met fulltime hoogbegaafdheidsonderwijs, bij besturen en/of samenwerkingsverbanden. Hierdoor is er continue afstemming met de praktijk en de actualiteit.

Specialisatie facilitator

Merel Sprong en Sonja Morbé zijn de afgelopen 5 jaren ook opgeleid en werkzaam als facilitator. De opleidingen tot facilitator zijn in binnen- en buitenland gevolgd en gebaseerd op het faciliteren van situaties waar volwassenen én leerlingen persoonlijke inzichten kunnen opdoen die hun terugbrengen naar eigen welbevinden, zekerheid, vertrouwen, veerkracht en potentieel.

Het is géén methode of toepassing die wij inzetten, maar we faciliteren de mogelijkheid om te veranderen in je paradigma oftewel de werkelijkheid op een andere manier gaan zien. Dit 'zien' heeft vervolgens het gevolg om weer meer gebruik te maken van het aanwezige potentieel dat veel verder reikt dan we vaak zelf willen geloven.

Opleidingskosten

De opleiding wordt door het samenwerkingsverband bekostigd. Er geldt wel een annuleringsregeling met het samenwerkingsverband. Je kunt hier informatie over navragen bij Willeke Heijkoop: w.heijkoop@po-zk.nl .

Je ontvangt van ons:

- 20 maanden toegang tot het volledige programma specialist HB in de online academie WijsSein: elke deelnemer ontvangt een persoonlijke licentie
- 5 hele contactdagen inclusief lunches op een inspirerende (buiten) locatie: 2x een tweedaagse module en 1x een ééndaagse afsluiting
- 4 dagdelen supervisie
- begeleiding van twee docenten
- online toegang een te downloaden opleidingsmap met documenten
- een lijst met boeken, podcasts, artikelen en video's
- twee studieboeken
- certificaat

Inschrijving

Na de toelating door het samenwerkingsverband willen we je vragen het inschrijvingsformulier voor de opleiding in te vullen en aan ons te versturen, zodat wij de intake met jou kunnen plannen. Het formulier vind je hier: <https://forms.gle/EDnddtiznj5mrRiE9>

Vragen?

We begrijpen dat je wellicht nog vragen hebt. Je kunt dan kijken of op onze website bij 'vaak gestelde vragen' het antwoord is te vinden. Maar we mailen of spreken ook graag met je. Neem dus gerust contact op via: info@specialisthoogbegaafdheid.nl

Bijlagen

Op de volgende pagina vind je de drie inspiratieteksten:

- Het risico om jezelf hoogbegaafd te noemen
- Stop met fixen van executieve functies bij hoogbegaafde leerlingen
- Helpende gedachten zijn niet helpend

Het risico om jezelf hoogbegaafd te noemen

Er wordt aan mij regelmatig gevraagd of ik hoogbegaafd ben. Niet gek: want het is mijn vakgebied. De personen die mij dit vragen, stellen die vraag niet snel aan een ander. Het is echter een lastige vraag voor me.

Ik begrijp wat de ander wil weten: of ik mijzelf herken in de beschrijving van hoogbegaafdheid. Ik vraag me dan af welke beschrijving de vraagsteller heeft van hoogbegaafdheid, want anders spreken we langs elkaar heen vanuit een ander perspectief. Maar er is nog iets lastig aan. Je vraagt dan of IK hoogbegaafd BEN. Nee, IK BEN dat niet. IK BEN méér dan die beschrijving. Het voelt ongemakkelijk om een hokje gestopt te worden.

En ook jij zal nooit passen in welke beschrijving dan ook. Geen enkel label of diagnose of karakterbeschrijving zal compleet passen bij wie jij bent.

Thuis in mijn gezin spreken we eigenlijk nooit over hoogbegaafdheid. Het is mijn vakgebied en mijn gezin vindt dat prima, maar het heeft hun belangstelling niet. Mijn kinderen zijn volwassen. In hun schoolperiode kwamen ze voor een verplichte situatie te staan om zichzelf te laten testen op hoogbegaafdheid om toegang te krijgen tot gewenst onderwijs, onderwijs waar ze behoefte aan hadden.

Het alleen kenbaar maken van de wens en behoefte aan bepaald onderwijs was niet voldoende: ze moesten getest worden. Mijn kinderen hebben dit praktisch gehouden: even doen en dan door. Ze zijn niet gaan denken: IK BEN hoogbegaafd. Van nature hebben ze deze beschrijving niet vastgehouden als iets wat ze ZIJN. Ze zagen de bijzonder opgewonden bewegingen van volwassenen, toen het duidelijk werd dat ze pasten in de beschrijving, maar lieten het ook van zich afglijden. Ze kregen toegang tot het gewenste onderwijs, contact met gelijkgestemden/ontwikkelingsgelijken en waren daar tevreden mee.

Ik ben er blij mee dat zij van nature zich niet gingen hechten aan het begrip hoogbegaafdheid. Want er is een risico om jezelf hoogbegaafd te noemen: IK BEN hoogbegaafd. Zodra je dit persoonlijk maakt, jezelf hiermee gaat identificeren, dan komt het volgende om de hoek kijken: hechting, vergelijk, beperkingen, gevoel van tekort, afhankelijkheid, problemen ervaren. Je raakt verwijderd van je natuurlijke welbevinden.

Zoals je in de tekst kan zien, schrijf ik met hoofdletters: IK BEN. Wat je werkelijk bent, is onveranderlijk. Maar dit geldt niet voor de beschrijving die je over jezelf geeft. Hoe je jezelf beschrijft, is continue veranderlijk.

Soms beschrijf je jezelf als wel of niet hoogbegaafd, soms beschrijf je

jezelf als verdrietig, soms beschrijf je jezelf als depressief, soms beschrijf je jezelf als verliefd en soms beschrijf je jezelf als een ouder of functie op het werk. Je bent niet één beschrijving. Je bent. Punt. En je herkent op bepaalde momenten bepaalde beschrijvingen.

Ik ben ook fan van de beschrijving van Renzulli. Hij spreekt niet over DE hoogbegaafde (als een zelfstandig naamwoord). Hij spreekt uitdrukkelijk van hoogbegaafd gedrag (bijvoeglijk naamwoord) hetgeen je kunt zien:

1. bij bepaalde mensen als bepaalde kenmerken samenvallen en dus niet bij alle mensen;
2. op bepaalde momenten en niet alle momenten;
3. in bepaalde gebieden, namelijk die hun interesse hebben, en dus niet in alle gebieden.

Je bent dus niet hoogbegaafd. Het kan wel zijn dat er herkenning is te vinden in je gedrag als bepaalde kenmerken samenvallen in een bepaald moment van een bepaald interessegebied. Maar dit betekent niet dat je dit onveranderlijk altijd bent, doet of laat zien. Geen enkel mens is continue één beschrijving. Nooit en niemand. Dit betekent ook dat het géén enkele zin heeft om te zeggen dat een leerling de beschrijving 'hoogbegaafdheid' continue zichtbaar moet maken. Dit kan niet.

Zeg ik nu dat je hoogbegaafdheid niet moet signaleren/diagnosticeren (of welk ander label je ook wilt signaleren)? Heeft het benoemen van hoogbegaafdheid dan géén zin?

Nee, dat is niet mijn boodschap.

We leven in een wereld vol met concepten/beschrijvingen. Deze kunnen in het dagelijks verkeer TIJDELIJK praktisch zijn of zelfs noodzakelijk zijn om bijvoorbeeld toegang te krijgen tot passend onderwijs. Maar zodra je het CONTINUE denkt te zijn of van een ander moet zijn of moet laten zien, dan levert die hechting en identificatie geheid problemen op.

Er zit veel meer vrijheid en welbevinden om juist die hechting en identificatie achterwege te laten, zodra de beschrijving tijdelijk zijn nut heeft gehad. Gebruik het waar nodig en tijdelijk. Hecht JEZELF er niet aan. Want je doet jezelf tekort. Je bent meer dan die beschrijving. Als je dit jezelf realiseert, dan ervaar je meer mogelijkheden, veerkracht, ruimte, vrijheid, onafhankelijkheid.

Mijn boodschap is dus: herken de beschrijving, gebruik de beschrijving waar nodig, maar hecht je er niet aan.

Het gaat om de realisatie van je veel ruimere essentie en potentie. Dat ben je.

Stop met fixen van executieve functies bij hoogbegaafde leerlingen

Oei, wat roep ik nu? Want wij geven in de opleiding specialist hoogbegaafdheid een volledige module 'aan de slag met de executieve functies van hoogbegaafde leerlingen'. En we vragen cursisten zelfs een interventieplan te schrijven. En nu roep ik om te stoppen met het fixen van die executieve functies bij deze leerlingen?

Ja, als je een stap verder wilt gaan komen kun je ook een andere kant op gaan kijken, wat mij betreft. Voel je niet verplicht :-). Je kunt je energie op iets anders richten. We hoeven geen 'hersenspecialist' te worden om de prefrontale cortex te ontwikkelen bij leerlingen. Dit ontwikkelt zich in principe vanzelf als we het leven zijn gang laten gaan. Maar dat doen we niet.

De leerling wordt 'onder controle' ontwikkeld door ons. Met de beste bedoelingen, maar onze controle en sturing op die ontwikkeling slaat regelmatig de plank mis. Omdat we elke leerling ongeveer hetzelfde aanbieden.

Onder controle. Onder sturing. Want het moet wel op een zo'n efficiënte (snel) en effectieve wijze (foutloos) verlopen. En dus doen wij dingen voor de leerling: er is sprake van zogenoemde curling parenting én curling teaching én curling maatschappij.

Of we nemen het zekere voor het onzekere: we bieden het onderwijs allemaal op gelijk niveau en in gelijk tempo: voor hoogbegaafde leerlingen is dit een remmende, stagneerde, dalende leerlijn. Er wordt matig of niks ontwikkeld. De hersenen liggen er werkloos bij inclusief die prefrontale cortex met die potentie van executieve vaardigheden.

En dan op een dag worden we wakker: de leerling moeten we fixen op de executieve functies. Er is onvoldoende organisatie, planning, emotie-regulatie, volgehouden aandacht.....laten we een handelingsplan of een interventieplan schrijven. Hoogbegaafde leerlingen gaan fixen.

Sorry: zien we dan niet iets wezenlijks over het hoofd? Ontwikkelen we dan niet onze eigen blinde vlek?

Als we werkelijk naar de ontwikkeling van de leerling hadden gekeken, dan was er aanbod geweest in de zone van naaste ontwikkeling: op eigen niveau en in eigen tempo. En dan regelt die prefrontale cortex de ontwikkeling van de executieve functies helemaal vanzelf.

Dat is het talent van het leven zelf :-)

Helpende gedachten zijn niet helpend

Angst, OCD, Dwang, Controle, Denken. Deze thema's kom ik volop tegen tijdens mijn werk als professional, maar ik heb er zelf ook ervaring mee. Binnen dit spectrum kwam ik ook een mooie term tegen: een hoogfunctionerende stoornis hebben.

Hoogfunctionerend klinkt als hoogbegaafd. Er zit zeker een overeenkomst in. Als je bijvoorbeeld een hoogfunctionerende angststoornis of depressie hebt, dan maak je gebruik van kenmerken die we ook bij hoogbegaafdheid zien: op intelligente wijze, heel creatief en gedreven weet je de angststoornis of depressie te hanteren, waardoor je voor de buitenwereld goed en wellicht zelfs succesvol functioneert. Alles lijkt prima te gaan.

Hoogfunctionerend. Het lijkt een redding, omdat je bijvoorbeeld in staat bent een leven op te bouwen met werk, onderneming, gezin, sociaal leven. Tegelijkertijd is dit hoogfunctionerend een vloek: je gaat (hardnekkige) patronen ontwikkelen, coping strategieën, steeds meer geloven in een paradigma* die niet klopt, waardoor het jaren kan gaan duren. Met alle gevolgen van dien.

(*Paradigma = hoe je de werkelijkheid ziet)

Binnen een thema zoals OCD wordt vaak verwezen naar cognitieve gedragstherapie (RET), helpende gedachten, omdenken. Ik wil hierin graag delen: helpende gedachten zijn niet helpend.

Met cognitieve gedragstherapie ga je méér focus leggen op het denken en de inhoud hiervan. Ik heb dit ook 25 jaar gedaan. Hoogfunctionerend:-) Het wordt een coping strategie: je blijft in het paradigma dat er een probleem is waar je een reactie op moet hebben. In het geval van cognitieve gedragstherapie: helpende gedachten bedenken. Je kunt dit de rest van je leven blijven doen.

Ik herhaal het nog een keer: helpende gedachten zijn niet helpend.

Mocht tijdens het gebruik van de techniek een positief effect ontstaan, dan ontstaat er mogelijk ook direct een blinde vlek. Je denkt dat de methode heeft geholpen en doorziet niet wat werkelijk heeft geholpen. Hierdoor kan je huidige paradigma blijven bestaan. Je blijft de werkelijkheid op een bepaalde manier zien.

Over welk paradigma hebben we het eigenlijk?

Veel therapieën hebben een aanpak of een methode. Als je probleem ineens oplost tijdens de therapie, dan kunnen we maar zo in het misverstand lopen dat de methode heeft gewerkt.

Dan blijven we geloven in het paradigma dat we *voor ons welbevinden*:

- iets moeten doen;
of
- iets nodig hebben;
of
- iemand nodig hebben.

Als we blijven geloven dat er eerst een voorwaarde nodig is voor ons welbevinden of het ontwikkelen van onze potentie, dan raken we onnodig afhankelijk. Daar ontstaat kwetsbaarheid, onzekerheid en zelfs lijden. Dat is niet nodig.

Iets doen zoals overtuigingen wegwerken of helpende gedachten bedenken is een voorbeeld van dit paradigma: dat ons geluk voorwaardelijk is. Eerst iets doen, dan welbevinden.

Daar kijk ik nu anders tegen aan. Het nieuwe paradigma is wat mij betreft: er is niks te doen, er is niets nodig en niemand nodig. Onze veerkracht, welbevinden en potentie is daar niet afhankelijk van. Dit klinkt wellicht vreemd en niet direct overtuigend. Of misschien ervaar je juist direct iets van waarheid hierin.

Ik heb zelf in ieder geval 100% waarheid gezien in het nieuwe paradigma, ook al trap ik nog regelmatig in het oude paradigma. Het is namelijk ook 100% menselijk om de ervaring te hebben toch iets te willen doen, iets nodig te hebben of iemand nodig te hebben.

Daar is ook niks mis mee. Maar zo nu en dan een glimp op te vangen van het nieuwe paradigma is wel zo verrijkend.

Wil je die glimp ook opvangen? Ik beloof je: je hebt dit al ervaren en het is er voor iedereen.